

Päivämäärä Dnro
18.5.2018 ÅLR 2018/3953

Eduskunta
Perustuslakivaliokunta
FIN-00120 EDUSKUNTA

kirjaamo@riksdagen.fi
PeV@riksdagen.fi
matti.marttunen@riksdagen.fi

Viite HE 16/2018 vp

Yhteyshenkilöt
Bengt Michelsson, puh. (0)1825260

Asia

**LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ
EDUSKUNNALLE LAIKSI ASIAKKAAN
VALINNANVAPAUSTE SOSTAALI- JA
TERVEYDENHUOLLOSSA JA ERÄIKSI SIIHEN
LIITTYVIKSI LAEIKSI HE 16/2018 VP**

Maakunnan hallitus päätti antaa seuraavan lausunnon eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 16/2018 vp.

Sote- ja maakuntauudistuksen suhde Ahvenanmaahan

Maakunnan hallitus toteaa,
että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskeva ehdotus koskee sellaista lainsäädäntöalaa, jossa itsehallintolain 18 §:n 12 ja 13 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta. Ahvenanmaalla pätee maakunnan oma lainsäädäntö ajankohtaisten lainsäädäntöalojen rahoittamisesta ja järjestämistä vastuusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja asiakkaan valinnanvapautta koskeva uudistus ei itsessään näin ollen koske Ahvenanmaata. Maakunnan hallituksella ei siksi ole itsessään näkemystä tavasta, jolla valtakunta valitsee järjestää terveydenhuollon.

Monikanavarahoitus

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”*Monikanavarahoituksen yksinkertaistamiseksi sairaanhoitovakuutusta vastaava osuus kerättäisiin ehdotuksen mukaan osana valtionverotusta ja tämä osuus yhdistettäisiin maakunnille maksettavaan rahoitusosuuteen. Yksityisen terveydenhuollon käytöstä aiheutuneista kustannuksista ei enää maksettaisi korvausta sairaanhoitovakuutuksesta. Työterveyshuoltoa, lääkehuoltoa, matkakustannuksia, kuntoutusta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa on tarkasteltu selvityshenkilöiden raportissa erikseen.*”

Hallituksen esityksessä todetaan myös, että julkista terveydenhuoltoa täydentää julkinen sairausvakuutus ja sairaanhoitovakuutus.

Lääkekorvaukset, matkakorvaukset ja yksityisen terveydenhuollon sairaanhoitokorvaukset, lääkärinpalkkiot, hammaslääkärinpalkkiot, tutkimuksen ja hoidon korvaukset sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannukset rahoitetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta. Esityksessä todetaan myös, että monikanavarahoituksen yksinkertaistaminen on vielä valmistelussa ja että sairausvakuutuksen lakkauttamisen vaikutukset ja ajankohdat eivät ole tiedossa. Maakunnan hallitus haluaa tämän vuoksi toistaa, että **on erittäin tärkeää**, että tämä valmistelu tapahtuu yhteistyössä maakunnan hallituksen kanssa.

Yleinen sairausvakuutus on luotu täydentävästi takaamaan perustuslain mukaiset oikeudet sosiaaliturvaan ja välttämättömään huolenpitoon 19 §:n mukaisesti. Perustuslaissa ilmaistun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaan sairaanhoitovakuutuksen korvauksia ei voida yksipuolisesti suunnata niin, että vain valtakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne otettaisiin huomioon. Valtakunnan ja Ahvenanmaan asukkaita ei saa asettaa eri asemaan eduskunnan lainsäädäntötoimenpiteellä, koska sairausvakuutusjärjestelmän tulee koskea samalla tavalla sekä Ahvenanmaata että valtakuntaa.

Lähtökohtana tulee olla, että maakuntapäivien päättämän Ahvenanmaan hallinnon järjestämistavan on voitava jatkaa valtakunnassa toteutettavista uudistuksista huolimatta, ja samanaikaisesti valtakunnan velvollisuutena on varmistaa, että sen lainsäädäntövallan nojalla luomat järjestelmät toimivat myös Ahvenanmaalla siten, että ahvenanmaalaisille taataan valtakunnan asukkaiden kanssa yhdenmukainen sosiaalivakuutussuoja.

Väliaikainen oleskelu ja kiireellinen hoito

Lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään asiakkaan oikeudesta valita. Kyseisessä pykälässä todetaan aivan oikein, että valinnanvapaus ei koske Ahvenanmaan maakuntaa. Lakiehdotuksen niissä säännöksissä, jotka koskevat väliaikaisen palveluntuottajan ja tämän palveluyksikön valintaa 8 §:ssä sekä kiireellistä sosiaali- ja terveydenhuoltoa 9 §:ssä, ei oteta huomioon väestön liikkuvuutta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä. Koska sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut järjestetään eri tavoin valtakunnassa ja Ahvenanmaalla ja koska asukkailla on eri oikeudet palveluihin esimerkiksi hammashoidossa, jää ahvenanmaalaisien väliaikainen oleskelu valtakunnassa sääntelemättä. Näin tapahtuu myös toisin päin, kun valtakunnan maakuntien asiakkaat väliaikaisesti oleskelevat maakunnissa. Sama koskee kiireellistä hoitoa.

Perustuslakivaliokunta esitti lausunnossaan PeVL 26/2017 vp seuraavaa: ”Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota Ahvenanmaan maakunnan sosiaalihuoltoa ja terveyden- ja sairaanhoitoa koskevan toimivallan kannalta valinnanvapauslakiehdotuksen 4 §:n sääntelyyn sekä mahdolliseen tarpeeseen valmistella Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitettu sopimusasetus valinnanvapauslakiehdotuksen 7 ja 8 §:ään liittyen.”

Maakunnan hallitus katsoo, **ettei ole selvitetty**, kuka vastaa mistäkin maksuista millä tavalla ja millä perustein, kun kyseessä on väliaikainen oleskelu ja kiireellinen hoito. Itsehallintolain mukaista sopimusasetusta ei

voi käyttää tämän sääntelyyn, koska kyseessä ei ole hallintotehtävien sääntely maakunnan viranomaisen (Ahvenanmaalla) ja valtakunnan viranomaisen välillä.

Valtakunnan puolelta ei ole vielä tehty aloitetta vuoropuheluun näistä kysymyksistä. Maakunnan hallitus painottaa siksi yhteistyön painoarvoa asianosaisten ministeriöiden ja maakunnan hallituksen välillä näissä kysymyksissä.

Maakunnan hallitus haluaa lopuksi tässä yhteydessä muistuttaa perustuslakivaliokuntaa sote- ja maakuntauudistusta koskevista edellytyksistä ja toteaa, että uudistus vaatii voimassa olevan itsehallintolain muuttamista tai vaihtoehtoisesti nyt meneillään olevan itsehallintouudistuksen toteuttamista. Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 26/2017 vp) mukaan verohyvitystä koskevalla väliaikaisella ratkaisulla voidaan siten huolehtia verohyvityksen poistuman kompensoimisesta ainoastaan hyvin lyhyen määräajan. Asiasta tulee pikimmiten säätää asianmukaisesti.

Maakuntaneuvos

Katrin Sjögren

Ministeri

Wille Valve